

**MANAGEMENT AND ECONOMICS
SCIENTIFIC RESEARCH JOURNAL**

**MENEJMENT VA IQTISODIYOT
ILMIY-TADQIQOT JURNALI**

**НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ
ЖУРНАЛ МЕНЕДЖМЕНТА И ЭКОНОМИКИ**

MANAGEMENT AND ECONOMICS SCIENTIFIC RESEARCH JOURNAL

☎ +998 95 651 90 00

✉ journals@timeedu.uz

📍 Shota Rustaveli ko'chasi, 114

🌐 tmijournals.ndc-agency.uz

✈ @TMII_ilmiy_bolim

Bosh muharrir:

Narbayev Sharafatdin Kengeshovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi

Muharrir:

Qarshiyeva Shahnoza Davlatovna

Tahrir hay'ati:

1. Sharipov Kongratbay Avezimbetovich – O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri, texnika fanlari doktori, professor.
2. Axmedov Xojiakbarxon Dilshatovich – Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti rektori, iqtisod fanlari nomzodi (PhD ekvivalenti), dotsent.
3. G'ulomov Saidahrur Saidaxmedovich – O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi, iqtisod fanlari doktori, professor.
4. Mamatov Narzullo Solidjonovich – "Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" Milliy tadqiqot universiteti professori, texnika fanlari doktori.
5. Sultonov Mansur Qilichovich – Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi "Inno" innovatsion o'quv-ishlab chiqarish texnoparki bosh direktori, texnika fanlari doktori, dotsent.
6. Muxamediyeva Dildora Kabilovna - Toshkent axborot texnologiyalari universiteti professori, texnika fanlari doktori
7. Chertovitskiy Aleksandr Stepanovich – Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti Milliy tadqiqot universiteti professori, iqtisod fanlari doktori.
8. Popkova Yelena Gennadyevna – Rossiya Federatsiyasi "Ilmiy aloqalar instituti" prezidenti, iqtisod fanlari doktori, professor.
9. Doktor Go Khang Wen – Malayziyaning INTI xalqaro universiteti prorektori, PhD.
10. Wang Cheng – Xitoy Xalq Respublikasidagi "Xebey mexanika va elektrotexnika texnologiyalari instituti" dotsenti, fan nomzodi.
11. Yo'ldoshev Nuritdin Qurbonovich – Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti professori, iqtisod fanlari doktori.
12. Akramov Tohir Abdiraxmonovich – Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti professori, iqtisod fanlari doktori.
13. Temirov Abdulaziz Alimjonovich – Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti dotsenti, iqtisod fanlari nomzodi.
14. Rajabov Nazirdjon Razzakovich – Alfraganus universiteti Xalqaro ilmiy jurnallar va reytinglar kafedrasini mudiri, iqtisod fanlari nomzodi.
15. Xotamov Ibodullo Sa'dulloyevich – Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti professori, iqtisod fanlari nomzodi.
16. Kadirova Istora Bobirovna – Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti Karyera markazi direktori, falsafa fanlari doktori.
17. To'raqulov Otabek Xolmizrayevich – Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti Muhandislik va axborot texnologiyalari kafedrasini mudiri, texnika fanlari falsafa doktori.
18. G'iyosidinov Boburbek Baxtiyorovich – Toshkent davlat transport universiteti dotsenti vazifasini bajaruvchi, falsafa fanlari doktori.

MUNDARIJA

Yo'ldoshev N.Q.	Boshqaruv qarorlarini texnik-iqtisodiy asoslash zarurligi	4
Anarkulova G. M.	Iqtisodiy yo'nalishda mutaxassislar tayyorlash jarayonida o'yinli texnologiyalardan foydalanish metodikasi	10
Kazakov A.N., Khakberdiev M.R., Khamitov N.A., Turgunov Sh.Sh.,	Study of stress-strain state of rocks	20
Abdulloyev A.J., Qosimova H.J.	Mintaqaviy sanoatlashuv jarayonlarini xalqaro standartlarga moslashtirish imkoniyatlari	28
Tursunova M.R.	O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotning jadallashuvi jarayonida olib borilayotgan islohotlar <i>yyt 338</i>	41
Zoirov S.Z.	Raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanish istiqbollari	50
Sodiqov M.A.	Ishlab chiqarish xarajatlarining tarkibi va ularni pasaytirish usullari	58
Raximqoriyeva N.A.	Motivating employees' work in enterprises	71
Navruz-zoda L.B.	Kichik biznesda innovatsion rivojlanish: xorijiy tajriba asosida sun'iy intellekt texnologiyalarini qo'llash imkoniyatlari	89
Baxanurov O.O.	Iqtisodiyot va siyosat o'zaro ta'sirida mintaqaviy biznes istisnolari: siyosiy-iqtisodiy tahlil	95
Qodirov S.Q.	Globalizatsiya sharoitida marketing va menejment uyg'unligi: xalqaro tajriba va o'zbekiston uchun saboqlar	104
Xotamov I.S.	Sanoat korxonalarida "yashil" texnologiyalardan foydalanishni rag'batlantirish mexanizmlari	107
Gofurov D.B.	Bank-moliya tizimida raqamli transformatsiya: imkoniyatlar va xavflar	122
Жўраев И.И.	Тижорат банклари ресурс салоҳиятини оширишда депозит сиёсатининг роли	134
Абдураимова Н.Р.	Реструктуризация в сфере обеспечения занятости в Республике Узбекистан: анализ институциональ-ных изменений и их влияние на рынок труда	147
Фарходова Ш.Ш.	Сокращение неравенства доходов и бедности в Узбекистане	163
Ахмаджонов А.К.	Халқаро аудит стандартларига мувофиқ аудиторлик текширувларини яқунлаш методологиясини такомиллаштириш	168

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING JADALLASHUVI JARAYONIDA OLIB BORILAYOTGAN ISLOHATLAR YYT 338

Tursunova Munisxon Rahimdjano
Toshkent Menejment va Iqtisodiyot Instituti,
"Biznes boshqaruvi va moliya" kafedrasida dotsenti.
ORCID:0000-0001-8576-5931
E-mail:t.munisa627@gmail.com.

Annotatsiya. Elektron hukumat elementlarini joriy etish va raqamli iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlash O'zbekistonning qisqa muddatli rivojlanish rejasiga qat'iy asoslangan. Bu, birinchi navbatda, elektron hujjat almashinuvi ulushini yanada ko'paytirish va ayrim davlat xizmatlarini davlat xizmatlari markazlari orqali elektron shaklga bosqichma-bosqich o'tkazish zaruriyati bilan bog'liq. Telekommunikatsiya infratuzilmasi bu jarayonda muhim rol o'ynaydi. Raqamli iqtisodiyotga bo'lgan qiziqish jamiyat va iqtisodiyotdagi sezilarli o'zgarishlar tufayli sezilarli darajada oshdi. Zamonaviy texnologiyalar va platformalar biznes va jismoniy shaxslarga mijozlar, sheriklar va davlat idoralari bilan shaxsiy aloqalarni kamaytirish, shuningdek, hamkorlikni jadallashtirish va soddalashtirish orqali xarajatlarni kamaytirishga yordam berdi.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, texnologiya, fan, axborot, ma'naviyat, ma'rifat, bilim, aloqa, iqtisodiyot, jamiyat, jadal rivojlanish, iqtisodiyot, iqtisodiy o'sish, farovonlik, kompyuter savodxonligi.

Abstract. The introduction of elements of e-government and support for the digital economy are firmly rooted in the short-term development plan of Uzbekistan. This is primarily due to the need to further increase the share of electronic document exchange and the gradual transfer of some public services to electronic form through the Public Service Centers. Telecommunications infrastructure plays an important role in this process. Interest in the digital economy has grown significantly due to significant changes in society and the economy. Modern technologies and platforms have helped businesses and individuals reduce costs by minimizing face-to-face contact with customers, partners and government agencies, and making interactions faster and easier.

Key words: digital economy, technology, science, information, spirituality, enlightenment, knowledge, communication, economy, society, intensive development, economy, economic growth, prosperity, computer literacy.

Аннотация. Внедрение элементов электронного правительства, и поддержка цифровой экономики прочно укоренились в краткосрочном плане развития Узбекистана. В первую очередь это связано с необходимостью дальнейшего увеличения доли электронного обмена документами и постепенным переводом некоторых государственных услуг в электронный вид через центры государственных услуг. Телекоммуникационная инфраструктура играет важную роль в этом процессе. Интерес к цифровой экономике значительно вырос в связи со значительными изменениями в обществе и экономике. Современные технологии и платформы помогли предприятиям и частным лицам сократить расходы за счет сведения к минимуму личных контактов с

клиентами, партнерами и государственными учреждениями, а также ускорения и упрощения взаимодействия.

Ключевые слова: цифровая экономика, технологии, наука, информация, духовность, просвещение, знания, общение, экономика, общество, интенсивное развитие, экономика, экономический рост, процветание, компьютерная грамотность.

Kirish

Raqamli texnologiyalar, ilm-fan va tadqiqotlar rivojlanishda muhim rol o'ynaydi. Bugungi kunda axborot texnologiyalari dunyoning barcha burchaklariga kirib bormoqda. Davlat boshqaruvida raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi, zamonaviy bilimlarga intilishi xalqimiz farovonligiga xizmat qiladi. Ma'naviyatli va ma'rifatli avlod – yurt taraqqiyotining asosiy omili. Sharq donishmandlari aytganidek: “Eng katta boylik – aql va bilim, eng katta meros – yaxshi ta’lim, eng katta qashshoqlik – jaholatdir!” Shunday ekan, barchamiz uchun zamonaviy bilimlarni egallash, chinakam ma’rifat va yuksak madaniyatni egallash doimiy hayotiy zaruratga aylanishi kerak. Tadqiqotlar olib borish uchun raqamli bilim va zamonaviy axborot texnologiyalarini egallashimiz kerak. Bu bizga eng qisqa yo’lni bosib o’tishga imkon beradi. Zero, bugungi kunda axborot texnologiyalari dunyoning barcha jabhalariga kirib bormoqda.

Respublikada raqamli iqtisodiyotni faol rivojlantirish, shuningdek, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini barcha soha va sohalarga, birinchi navbatda, davlat boshqaruvi, ta’lim, sog’liqni saqlash va qishloq xo’jaligiga

keng joriy etish bo’yicha kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Jumladan, “Elektron hukumat” tizimini takomillashtirish, dasturiy mahsulotlar va axborot texnologiyalari ichki bozorini yanada rivojlantirish, respublikaning barcha hududlarida IT-parklar tashkil etish; va bu sohani malakali kadrlar bilan ta’minlash.

Bundan tashqari, 40 dan ortiq axborot tizimlari bilan integratsiyalashgan geoportalni ishga tushirish, jamoat transporti va kommunal infratuzilmani boshqarish axborot tizimini yaratish, ijtimoiy sohani raqamlashtirishni nazarda tutuvchi “Digital Tashkent” kompleks dasturi amalga oshirilmoqda. keyinchalik ushbu tajribani boshqa hududlarga tarqatish bilan. [6]

Raqamlashtirish jarayonlari muvaffaqiyatining asosiy omili yetarli miqdorda yuqori malakali kadrlar va tegishli ish o’rinlarining mavjudligi, shuningdek, raqamli texnologiyalarni ishlab chiqish va joriy etish bo’yicha muayyan vakolatlarga ega bo’lgan mutaxassislarni tayyorlash tizimidir. Raqamli iqtisodiyotga o’tish mehnat bozorini sezilarli darajada o’zgartirmoqda: axborot texnologiyalarining hayotning barcha sohalarda tarqalishi bilan bir qatorda, ish beruvchilar nuqtai nazaridan raqamli ko’nikmalar muhim ahamiyat

kasb etmoqda. Mutaxassislarga qo'yiladigan talablarning katta o'zgarishi kutilmoqda, chunki raqamlilashtirishning oldingi to'lqinlari ta'sir qilmagan ko'plab operatsiyalar yaqin kelajakda avtomatlashtirilishi mumkin. Katta ma'lumotlar tahlili kelajakdagi kompaniyalarning raqobatdosh ustunliklarini belgilaydigan asosiy kompetensiyaga aylanmoqda. Tuzilgan va tuzilmagan ma'lumotlarning katta massivlari bilan ishlash qobiliyati kompaniyalarga talabni prognozlash sifatini yaxshilash, jarayonlarni optimallashtirish va h.k. imkonini beradi. Raqamli texnologiyalarning joriy etilishi kadrlarga bo'lgan ehtiyoj va mutaxassislarga bo'lgan talablarda sezilarli o'zgarishlarga olib keladi:

- rasmiylashtirilgan takroriy operatsiyalarni bajarish bilan bog'liq kasblarga talabning pasayishi;

- texnologiyalarning tez o'zgarishi hisobiga kasblarning hayot aylanishining qisqarishi;

- mehnat vositalarining o'zgarishi munosabati bilan ayrim toifadagi xodimlarning (xavf bo'yicha tahlilchilar, HR menejerlari, marketing tahlilchilari, aloqa markazi operatorlari va boshqalar) malaka profillarini o'zgartirish;

- yangi rollar va kasblarning paydo bo'lishi;

- xodimlarning moslashuvchanligi va moslashuvchanligiga talablarning ortishi;

- "yumshoq ko'nikmalar" ga bo'lgan talablarni oshirish - ijtimoiy va hissiy intellektga ega bo'lish, ya'ni. pirovardida insonni mashinadan ajratib turadigan qobiliyatlari;

- "Raqamli epchillik"ga ega bo'lgan mutaxassislarga talabning o'sishi — biznes natijalarini yaxshilash uchun yangi texnologiyalardan foydalanish qobiliyati va istagi. [4]

O'zbekiston 2019-yilda Xalqaro axborot-kommunikatsiya

texnologiyalarini rivojlantirish indeksida 8 pog'onaga ko'tarilgan bo'lsa-da, hali qilinadigan ishlar ko'p. Prezidentimiz ta'kidlaganidek, "raqamli iqtisodiyot"ga faol o'tish kelgusi besh yildagi ustuvor vazifalarimizdan biri bo'ladi. Raqamli texnologiyalar nafaqat mahsulot va xizmatlar sifatini yaxshilaydi, balki keraksiz xarajatlarni ham kamaytiradi. Davlat va davlat boshqaruvi ham ijtimoiy sohada raqamli texnologiyalardan kengroq foydalanish orqali odamlarning tushunchasini sezilarli darajada yaxshilashi mumkin. Mamlakatimizda ilm-fanni yanada rivojlantirish, yoshlarimizni chuqur bilim, yuksak ma'naviyat va madaniyatda tarbiyalash, raqobatbardosh iqtisodiyotni shakllantirish borasida boshlagan ishlarni jadallashtirish va 2020-yilga kelib uni yangi, zamonaviy bosqichga ko'tarish maqsadida "Ilm va fan yili" Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish". Biz o'z oldimizga ulug'vor maqsadni – xalqimiz bilan birga yangi O'zbekistonni barpo etishni

qo'yganimiz. Shu munosabat bilan kundalik faoliyatimizda "Jamiyat – islohotlar tashabbuskori" yangi g'oyasi keng quloch yoymoqda.

Mavzu bo'yicha adabiyotlarni tahlil qilish. Nikiforov O.N. iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent, Federal Davlat statistika xizmatining Sankt-Peterburg va Leningrad viloyati bo'yicha bo'lim boshlig'i o'z ma'ruzasida shunday dedi: Bir qarashda statistikada katta sanali raqamli texnologiyalardan foydalanish to'g'risida so'z yuritish, bu boradagi bayonotlarga o'xshaydi. elektr energetikasida energiyadan foydalanish - birisiz ikkinchisi mavjud emasligi hammaga ayon. Biroq, hamma narsa unchalik aniq emas va raqamli iqtisodiyot sharoitida ko'p narsani, jumladan, statistik ma'lumotlarni ham isloh qilish kerak, buni 2017 yil oxirida qabul qilingan dasturiy hujjatlar tasdiqlaydi. Raqamlashtirish jamlangan jamlangan ma'lumotlarni olish uchun idoralararo axborot almashinuvida ma'lumotlar bazasining umumiy formatlarini keng qo'llash orqali mamlakatda statistik ma'lumotlarni ishlab chiqarish uchun mehnat xarajatlarini kamaytirishi kerak. [8]

Trofimov V.V., texnika fanlari doktori Fanlar, Sankt-Peterburg davlat iqtisodiyot universiteti professori va Trofimova L.A. iqtisodiyot fanlari doktori Sankt-Peterburg Davlat Iqtisodiyot Universiteti professori, shuningdek, raqamli iqtisodiyotning asosiy xususiyati shundaki, uning iqtisodiy faoliyatidagi asosiy ishlab

chiqarish omili doimiy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish bo'yicha ishonchli ma'lumotlarni olishga qaratilgan rivojlangan axborot maydoni tomonidan taqdim etilgan raqamli ma'lumotlardir. [8]

Tadqiqot metodologiyasi.

Ushbu maqolada milliy AKT infratuzilmasi sifatini oshirish, shaharlarda "aqlli" shahar kontseptsiyasini amalga oshirish, raqamli texnologiyalar bilan ishlash sohasida ko'nikma va malakalarni oshirish, onlayn xizmatlar ko'rsatish, elektron to'lovlar, elektron tijorat, kraudfanding va boshqa sohalarda kompyuter texnologiyalari shuningdek, raqamli texnologiyalarni rivojlantirish bilan bog'liq faoliyat usullaridan keng foydalanilgan.

Tahlil va natijalar. So'nggi paytlarda "raqamli iqtisodiyot" tushunchasi qayta-qayta qo'llanilmoqda. Darhaqiqat, Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tomonidan 2020-yilning "Ilm va raqamli iqtisodiyot yili" deb e'lon qilinishi mamlakatimizda raqamli iqtisodiyotning rivojlanish sur'atlarini yanada oshirishga xizmat qiladi. Raqamli iqtisodiyot jamiyat hayotida muhim o'rin tutadi. Hozirda hayotimizga raqamli iqtisodiyot va u bilan bog'liq qator samarali texnologiyalar jadal kirib bormoqda. Shu sababdan ham davlat va jamiyat taraqqiyotini yanada jadallashtirish maqsadida respublika rahbariyati tomonidan bir qator muhim qarorlar qabul qilindi. Jumladan, O'zbekiston

Respublikasi Prezidentining 2018-yil 28-dekabrda 2019-yilning eng muhim ustuvor yo'nalishlari to'g'risida Oliy Majlisga Murojaatnomasida mamlakatimizda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish borasida quyidagi fikrlar bildirilgan edi: Raqamli iqtisodiyotning milliy konsepsiyasi". Shundan kelib chiqib, "Raqamli O'zbekiston - 2030" dasturini amalga oshirishimiz kerak. Raqamli iqtisodiyot YalMni kamida 30 foizga oshirishi va korrupsiyani keskin kamaytirishi mumkin. Buni yetakchi xalqaro tashkilotlar tahlillari ham tasdiqlaydi, shu bois hukumatga ikki oy muddatda raqamli iqtisodiyotga o'tish bo'yicha yo'l xaritasini ishlab chiqish topshiriladi. Bu borada axborot xavfsizligiga alohida e'tibor qaratish lozim". Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 19-fevraldagi "Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalari sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5349-sonli qarori [1] shuningdek, raqamli iqtisodiyot modernizatsiya qilish. Mamlakatimizda axborot texnologiyalarini jadal rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratish, shuningdek, axborot xavfsizligini ta'minlash maqsadida Vazirlar Mahkamasining [2] 2018-yil 31-avgustdagi qarori bilan raqamli iqtisodiyotning maqsad va vazifalari belgilab olindi. hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 07-03-dagi PQ-3832-sonli "O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish chora-tadbirlari

to'g'risida"gi Farmonini n chora-tadbirlar qatoriga kiritish mumkin. [3]

Raqamli iqtisodiyot kontsepsiyasi nisbatan yaqinda paydo bo'lgan bir paytda, uni 1995 yilda Massachusetts universitetidan amerikalik olim Nikolas Negroponte kashf etgan. Olim axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ortidan eski iqtisodiyotdan yangi iqtisodiyotga o'tish jarayonida qanday o'zgarishlar yuz berishi mumkinligi haqida gapirdi.

Bu mavzuga to'xtashdan avval, kundalik hayotimizda ro'y berishi mumkin bo'lgan holatga nazar tashlasak: sizga xorijda eng ko'p sotilgan kitoblardan biri kerak. O'zbekistonda esa bunday emas yoki endi yo'q. Bu bosqichda asl nusxasini olishdan ko'ra ushbu kitobning elektron versiyasini xarid qilish sizga albatta arzonroq bo'ladi.

Bunday holda siz buyurtmangizni Internetdagi shaxsiy kabinetigizga kiritishingiz, uni elektron pochta orqali to'lashingiz va ma'lumotlarni kiritishingiz mumkin. Yana bir misol, hozirda mashhur Click yoki Payme ilovalari orqali kommunal to'lovlarni to'lash, bu ham raqamli iqtisodiyotning bir ko'rinishidir.

Raqamli iqtisodiyot - bu ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatishning asosiy omili katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash va turli xil qayta ishlash natijalarini tahlil qilish orqali qayta ishlanishi mumkin bo'lgan raqamlar ko'rinishidagi ma'lumotlar bo'lgan tadbirkorlik faoliyati. ishlab

chiqarish, xizmatlar, texnologiya, qurilmalar, saqlash, mahsulotni yetkazib berishda oldingi tizimga qaraganda yechimlar.

Boshqacha aytganda, raqamli iqtisodiyot onlayn xizmatlar ko'rsatish, elektron to'lovlar, onlayn tijorat, kraudfanding va boshqa sohalarida raqamli kompyuter texnologiyalarini rivojlantirish bilan bog'liq faoliyatdir. Bu asosan elektron tijorat, Internet-banking, elektron to'lovlar, onlayn reklama va shu bilan birga internet o'yinlari.

Axborot texnologiyalarining rivojlanishi va qo'llanilishi tufayli kundalik hayotimizda ko'plab qulayliklar paydo bo'lmoqda. Aytaylik, chet elga xizmat safari bilan borishimiz kerak. Kassirga bormasdan onlayn buyurtma berishingiz mumkin yoki shunga o'xshash pul o'tkazmasini amalga oshirish yoki chet eldagi do'stingizdan pul yechib olish uchun moliyaviy muassasaga borish shart emas, mobil banking orqali pul o'tkazishingiz mumkin.

Raqamli iqtisodiyot zamonaviy jahon iqtisodiyotining o'ziga xos belgilaridan biridir. Raqamli iqtisodiyot zamonaviy milliy iqtisodiyotlar qiyofasini o'zgartirib, ularning samaradorligi va shaffofligini oshirmoqda. Masalan, raqamli iqtisodiyotda pensiya olish uchun bitta pasport yetarli. Buni Prezidentimiz ham o'z murojaatida ta'kidladi. Fuqaro tuman yoki shahar pensiya jamg'armasiga murojaat qiladi, u qayerda ishlaganligi va qancha olganligi

haqidagi barcha ma'lumotlarni arxivdan oladi. Oddiy fuqarolar uchun bu qulaylik demakdir. Har qanday davlatning asosiy maqsadi iqtisodiy o'sish va farovonlikdir. [5] Har qanday davlatning farovonligi uning yalpi ichki mahsuloti bilan belgilanadi. Chunki oddiy so'z bilan aytganda, yalpi ichki mahsulotdan boshqa hech narsa yo'q. Odamlar va davlatning harakat doirasi yalpi ichki mahsulotdir. Prezidentimiz tomonidan qo'yilgan yana bir vazifa – O'zbekiston yalpi ichki mahsulotini besh yil ichida 100 milliard dollarga yetkazish. Bugungi kunda O'zbekiston yalpi ichki mahsuloti 58 milliard dollarni yoki aholi jon boshiga 1725 dollarni tashkil etadi. 2024-yilda bu ko'rsatkich 1000 milliard dollarni yoki aholi jon boshiga 2800 dollarni tashkil qiladi. Bunga aholi sonining o'sishi (36 mlrd. so'm) va dollar kursining o'sishi (12 ming so'm) kiradi. YaIMni oshirmasdan turib, farovonlikka erishish mumkin emas. Boylik taqsimotini o'zgartirib, uni ko'paytirmasdan turib, qashshoqlikni yengib bo'lmaydi.

Raqamli iqtisodiyot bozor iqtisodiyoti bilan bir qatorda O'zbekiston yalpi ichki mahsulotining oshishiga xizmat qilmoqda. Raqamli iqtisodiyot – iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy munosabatlarda raqamli texnologiyalardan foydalanishga asoslangan tizim. Bu ba'zan internet iqtisodiyoti, yangi iqtisodiyot yoki tarmoq iqtisodiyoti deb ataladi. "Raqamli iqtisodiyot" atamasi birinchi marta 1995 yilda amerikalik dasturchi

Nikolas Negroponte tomonidan kiritilgan. Masalan, raqamli iqtisodiyot an'anaviy iqtisodiyotdan qanday farq qiladi, degan savolga javob berish uchun xaridorga poyabzal kerak. Bu an'anaviy iqtisodiyot, agar siz bozorga borib, uni tanlab, naqd pul bilan sotib olsangiz. Raqamli iqtisod - bu Telegram yoki onlayn savdo botidan foydalangan holda o'zi xohlagan mahsulotni tanlash va mahsulot egasiga elektron to'lov tizimi va yetkazib berish xizmati orqali to'lash jarayonidir.

Darhaqiqat, barchamiz uzoq vaqtdan beri raqamli iqtisodiyotda uning afzalliklaridan foydalanib yashayapmiz. Xususan, oylik maoshimiz plastik kartaga tushadi, kommunal xizmatlar, telefon, internet va boshqa mahsulot va xizmatlar uchun to'lovni elektron shaklda amalga oshiramiz, soliq deklaratsiyasini elektron shaklda topshiramiz, kartadan kartaga pul o'tkazamiz, uyda oziq-ovqatga buyurtma beramiz va hokazo.

Raqamli iqtisodiyot noldan yaratilishi kerak bo'lgan narsa emas. Bu yangi texnologiyalar, platformalar va biznes modellarini yaratish, mavjud iqtisodiyotlarni kundalik hayotga kiritish orqali ularni kundalik hayotga olib kirish demakdir. Har bir narsaning o'ziga xos qulaylik va afzalliklari bo'lganidek, raqamli iqtisodiyotimiz ham shunday. Bular: to'lovlar narxini pasaytirish (masalan, bankka sayohat va boshqa resurslar tejaladi), tovar va xizmatlar haqida ko'proq va tezroq ma'lumot olinadi, tovar va xizmatlarning jahon bozoriga kirish

imkoniyati mavjud bo'ladi. raqamli dunyo. kengaymoqda, Tovar va xizmatlar egasining fikrini tez egallash orqali tez yaxshilanmoqda, "tezroq, yaxshiroq, qulayroq" tamoyili aniq namoyon bo'ladi. [7]

Raqamli iqtisodiyot odamlarning turmush darajasini sezilarli darajada yaxshilaydi, bu uning asosiy ustunligidir.

Raqamli iqtisodiyot korrupsiya va qora iqtisodiyotning asosiy ittifoqchisi hisoblanadi. Chunki raqamlar hamma narsani muhrlab qo'yadi, xotirada saqlaydi va kerak bo'lganda tezda ma'lumot beradi. Bunday vaziyatda hech qanday ma'lumotni yashirmaslik, maxfiy operatsiyalarni amalga oshirish, muayyan faoliyat haqida to'liq ma'lumot bermaslik mumkin emas, kompyuter hamma narsani ko'rsatadi. Ma'lumotlarning ko'pligi va tuzilishi firibgarlik va yolg'onning oldini oladi, chunki tizimni aldab bo'lmaydi. Natijada "iflos pullarni yuvish", pullarni o'g'irlash, samarasiz va samarasiz sarflash, bo'rttirib ko'rsatish yoki yashirish mumkin emas. Bu iqtisodiyotga qonuniy mablag'lar oqimini oshiradi, soliqlar o'z vaqtida va to'g'ri to'lanadi, byudjetdan ajratilayotgan mablag'lar shaffof bo'ladi, ijtimoiy sohaga yo'naltirilayotgan mablag'lar o'g'irlanmaydi, maktablar, shifoxonalar, yo'llar uchun ajratilgan mablag'lar to'liq to'lanadi, va boshqalar. [9]

Hukumatning raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish to'g'risidagi

qarori axborot texnologiyalari va umuman elektron hujjat aylanishi sohasida yangi imkoniyatlar ochmoqda. Raqamli texnologiyalarga o'tishga World Wide Web va yuqori sifatli aloqa vositalarining rivojlanishi sabab bo'ldi.

Xulosa va takliflar. Dunyoning boshqa davlatlari kabi O'zbekistonda ham raqamli iqtisodiyot rivojlanmoqda. Axborot texnologiyalarining kundalik hayotimizga kirib kelishi bilan oddiy odamlar uchun ko'plab imkoniyatlar ochilmoqda. Bugun biz uyimizdagi qulaylikdan juda ko'p oziq-ovqat va kechki ovqatlarga buyurtma berishimiz mumkin va ular bizning uyimizga etkazib berishlari mumkin. Ammo shuni ta'kidlash kerakki, O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot O'zbekiston salohiyatidan bir necha barobar sekin rivojlanmoqda. Imkoniyatlar bor, zarur resurslar bor, lekin rivojlanish ancha sekinroq. Bunga O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yo'lidagi qator to'siqlar sabab bo'lmoqda:

1. ko'p sohalarda monopoliya;
2. past internet tezligi va sifatsizligi;

3. Axborot texnologiyalari sohasidagi qonun hujjatlari eskirgan;

4. fuqarolarning kompyuter savodxonligining nihoyatda pastligi;

5. qonun hujjatlari shaffof emasligi;

6. axborot texnologiyalari bo'yicha mutaxassislarning yo'qligi yoki ularning boshqa mamlakatlarga ketishi;

7. axborot madaniyati, past axborot gigienasi;

8. axborot texnologiyalarining past darajadagi xavfsizligi;

9. boshqaruv organlarida ushbu sohada bilimga ega bo'lgan mutaxassislarning yo'qligi yoki (ayrim hollarda) yo'qligi;

10. fanning va ayniqsa, aniq fanlarning sekin (yoki turg'un) rivojlanishi.

Yuqoridagi muammolar bosqichma-bosqich, tizimli ravishda, jahon tajribasidan kelib chiqib hal etilsa, O'zbekiston bimalol raqamli iqtisodiyot rivojlangan davlatlar qatoriga kiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 19-fevraldagi "Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5349-son qarori.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 31-avgustdagi "O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni joriy etish va yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 07.03.2018 yildagi "O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3832-son Farmoni.
4. Raqamli iqtisodiyot nima? Trendlar, malakalar, o'lchov [Matn]: hisobot. XX aprelgacha. Intl. ilmiy konf. Iqtisodiyot va jamiyatni rivojlantirish muammolari bo'yicha, Moskva, 9-12 aprel. 2019 yil / G. I. Abdurahmanova, K. O. Vishnevskiy, L. M. Goxberg va boshqalar; ilmiy ed. L. M. Gokhberg; Milliy tadqiqot unt "Oliy iqtisodiyot maktabi". -M.: Ed. Oliy iqtisod maktabi uyi, 2019. - 82, [2] b. -250 nusxa - ISBN 978-5-7598-1974-5 (reg.). - ISBN 978-5-7598-1898-4 (elektron kitob).
5. "Ilm-fan, ta'lim va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish omili" – Toshkent, Mumtoz so'z nashriyoti 2020.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 05.10.2020 yildagi "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6079-son Farmoni.
7. "Milliy tiklanishdan milliy yuksalish sari" – Toshkent, Mumtoz so'z nashriyoti 2021 yil.
8. Raqamli iqtisodiyotda statistika: o'rganish va qo'llash: xalqaro C78 ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari (Sankt-Peterburg, 2018 yil 1-2 fevral). - Sankt-Peterburg. : Sankt-Peterburg davlat iqtisodiyot universiteti, 2018 - 235 b.
9. www.wikipedia.ru - sayt.
10. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi
https://stat.uz/uploads/docs/kichik_biznes_iyun_ru.pdf

Ingliz tili muharriri: Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi
Musahhih: Vaxabova Marfua Mirkamalovna
Sahifalovchi va dizayner: Zoirov Sardor Ziyodin o'g'li

2025. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda, **"Management and Economics Scientific Research Journal"** jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pulli asosda chop etiladi.

El. pochta: journals@timeedu.uz

Tel.: +998 95 651 90 00

"Management and Economics Scientific Research Journal" jurnali 19.09.2024-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 404368-son reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. Litsenziya raqami:

C-5669639

PNFL: 308906510

Manzilimiz: Toshkent shahar Yakkasaroy tumani
Shota Rustaveli ko'chasi, 114